

1 וְלִקְרָא – ושמא מה שפסק שמואל הלכה כרבי יוסי, זהו רק אֲמַיְנוּ
 2 פּוֹסֵל – בדיון כל שאינו פוסל על ידי אחרים שאינו פוסל על ידי
 3 עצמו, שאם הלכו אשתו וגיסו למדינת הים ונשא את אחות אשתו
 4 על פי עד אחד, מותרת האחות לחזור לבעלה כשחזר ממדינת
 5 הים, ושלל כדעת תנא קמא שאשת גיסו אסורה לחזור לבעלה.
 6 אך באמת הוא סובר שאף בארוסתו וגיסו שהלכו למדינת הים
 7 ונשא את אשת גיסו, היא מותרת לבעלה, שאין חוששים לתנאי
 8 בקידושין.
 9 אִי נָמִי – עוד אפשר לפרש את דברי שמואל שפסק הלכה כרבי
 10 יוסי, שלא יסתרו את דבריו ביבמה, מִמָּא – מנין דִּאיֶתָא לְדָרְב הוּנָא
 11 – שפירושו של רב הונא נכון, ששמואל במחלוקתו עם רב התיר
 12 את המתייבמת על פי עד אחד לחזור לבעלה, דִּלְקָמָא – ושמא לִיתָא
 13 – אין האמת כפירושו דִּרְב הוּנָא כִּלְל, ורב שמואל, בְּדִינוּ דְרַב
 14 הֶמְנוּנָא קְמִיפְלִיג – נחלקו, דִּאֲמַר רַב הֶמְנוּנָא, שוֹמְרֵת יָכֵם – יבמה
 15 הזקוקה ליבם וממתינה שייבם אותה או יחלוץ לה, שְׂוִינָתָהּ
 16 ונבעלה לאחר, אֶסְפִּינָהּ להתייבם לִיכְמָה, כאשר איש שזינתה
 17 שאסורה לבעלה. ובדיון זה נחלקו רב שמואל, דְרַב אֲמֵר כדברי רב
 18 הֶמְנוּנָא שְׁתֵּרִי הִיא כְּאֵשֶׁת אִישׁ שְׁוִינָתָהּ, וּמִיפְסָלָא על היבם בנות.
 19 וּשְׁמוּאֵל אֲמַר, אִינָה כְּאֵשֶׁת אִישׁ שנאסרת לבעלה כשזינתה, וְלֹא
 20 מִיפְסָלָא בְּנִוְתָהּ.
 21 וְאִי נָמִי – ועוד אפשר לפרש, שרב שמואל בקדושין תּוֹפְסִין בִּיכְמָה
 22 קְמִיפְלִיג – נחלקו האם יכול אדם זר לקדש יבמה הזקוקה ליבום,
 23 דְרַב אֲמֵר, שיבמה תֵּרִי הִיא כְּאֵשֶׁת אִישׁ וְלֹא תִפְסִי בָּהּ קְדוּשִׁין.
 24 וּשְׁמוּאֵל אֲמַר, שהיבמה אִינָה כְּאֵשֶׁת אִישׁ, וְתִפְסִי בָּהּ קְדוּשִׁין של
 25 אדם זר.
 26 שאלת הגמרא על הביאור האחרון: וְהָא אֶפְלִיגִי בָּהּ קְדָא וְיִמְנָא –
 27 והרי כבר נחלקו במחלוקת זו פעם אחת, כמבואר לעיל (צב)
 28 שנחלקו אם יבמה שהתקדשה לזר צריכה ממנו גט או לא, ומדוע
 29 חזרו ונחלקו בזה שוב. משיבה הגמרא: באמת רב שמואל נחלקו
 30 בפירוש במחלוקת זו רק פעם אחת, וְהָא מְבָלֵל דְּחִבְרָתָהּ אִיתְמַר
 31 – וממחלוקת אחת נלמדה המחלוקת השניה, שהרי הדברים
 32 תלויים זה בזה, שאם תפסו קדושה הרי היא צריכה גט, ואם לא
 33 תפסו הקדושין, אינה צריכה גט.

משנה

34 משנתנו ממשיכה לדון באדם שנשא את אחות אשתו, ומביאה
 35 אופן שבו נשא אדם אחד כמה נשים האסורות עליו מדין אחות
 36 אשה: אדם שהלך למדינת הים, וְאֲמַר לוֹ, מִתָּה אֲשֶׁתְּךָ, ומחמת כן
 37 נִשָּׂא לאשה שניה את אֲחוֹתָהּ של אשתו מִאֲבִיָּה, שאינה אחותה
 38 מאמה. ושוב באו עדים ואמרו לו שִׁמְתָהּ אשתו השניה, וְנִשָּׂא
 39 לאשה שלישית את אֲחוֹתָהּ של אשתו השניה מִאֲמָתָה, שאינה
 40 אחותה מאביה, נמצא שאשתו השלישית אינה קרובה כלל של
 41 אשתו הראשונה. שוב באו ואמרו לו שִׁמְתָהּ אשתו השלישית,
 42 וְנִשָּׂא לאשה רביעית את אֲחוֹתָהּ של אשתו השלישית מִאֲבִיָּה,
 43 שאינה אחותה מאמה, נמצא שאשתו הרביעית אינה קרובה של
 44 אשתו השניה, ואף לא של הראשונה. שוב באו ואמרו לו שִׁמְתָהּ
 45 אשתו הרביעית, וְנִשָּׂא אשה חמישית, את אֲחוֹתָהּ של אשתו
 46 הרביעית מִאֲמָתָה, שאינה אחותה מאביה, נמצא שאשתו החמישית
 47 אינה קרובה של שלשת הנשים הראשונות. לבסוף נתברר שכל
 48 העדויות הללו היו שקר, וְנִמְצָאוּ בִזְיוֹן – כל הנשים, קִימִוּוֹת וציור
 49 אן, הדין הוא שתפסו הקדושין באותן נשים שאינן קרובות לאשתו
 50 הראשונה, ואינן קרובות לנשים שתפסו בהן קדושין, ולכן מוֹתֵר
 51 הוא כְּאֵשֶׁת הָרִאשׁוֹנָה, שנשארה נשואה לו כדין, וכן הוא מותר
 52 בְּשָׁלִישִׁית, שאינה קרובה של הראשונה, ואף שהיא קרובה של
 53 השניה, הרי קדושו בשניה לא תפסו כלל. וברביעית לא תפסו
 54 קדושו, לפי שהיא 'אחות אשה' של השלישית, ומותר בְּחִמִּישִׁית,
 55 כיון שלא תפסו קדושו באחותה, שהיא הרביעית.
 56 מוסיפה המשנה: וְנָשִׁים אֵלּוּ, הראשונה השלישית והחמישית,
 57 פּוֹמְדוֹת את צְרוּתֵיהֶן מיבום וחליצה, שאם מת אותו אדם ללא
 58 בנים, ויבם או חלץ אחיו לאחת משלתן, נפטרו כולן.
 59

60 ממשיכה המשנה ומבארת את דין הנשים האסורות עליו: וְאָדָם זֶה
 61 אֲסוּר בְּשָׁנִינָה שנשא, שהיא אחות אשתו הראשונה, ואין קדושו
 62 תופסים בה, וכן אסור הוא בְּרִבְעִיָּת, כיון שקידושו בשלישית
 63 תפסו, נמצא שהרביעית היא 'אחות אשתו', ואין קדושין תופסים
 64 בה. וְכִינּוּ שֶׁכֶּךָ, אם מת אותו אדם ללא זרע ואשתו זקוקה ליבום,
 65 אִין בִּיאַת היבם על אחת מִן – השניה והרביעית, פּוֹמְדֵת צְרָתָהּ,
 66 כיון שאינן נשות המת כלל, ועדיין נשארו נשותיו האמיתיות, שהן
 67 הראשונה השלישית והחמישית, זקוקות ליבום.
 68 המשנה מביאה אופן שונה בדינים אלו: וְאִם בָּא עַל הַשְּׁנִיָּה – נשא
 69 את אשתו השניה, אחות הראשונה, רק לְאַחַר מִיתַת אשתו
 70 הָרִאשׁוֹנָה [ציור ב], כלומר, שהעדות על מיתת הראשונה היתה
 71 אמת, ותפסו קידושו בשניה [שהרי אחר מיתת הראשונה מותרת
 72 אחותה להינשא לו], ואחר כך אירע המשך המעשה כמו ברישא,
 73 שהעידו לו שמתה השניה, ונשא את אחותה מאמה, והעידו לו
 74 שמתה השלישית ונשא את אחותה מאביה, והעידו לו שמתה
 75 הרביעית ונשא את אחותה מאמה, והתברר שמלבד הראשונה
 76 שבאמת מתה, כולן קיימות, הרי הוא מוֹתֵר בְּשָׁנִינָה, שנשא בזמן
 77 שכבר מתה אחותה, שהיתה אשתו הראשונה, ואסור בשלישית,
 78 שהיא 'אחות אשה' של השניה. וכן הוא מותר בְּרִבְעִיָּת, כיון
 79 שאינה קרובה של השניה, ואף שהיא קרובה של השלישית, הרי
 80 השלישית עצמה אינה אשתו ולא תפסו בה קדושו, וכמו
 81 שהתבאר. מוסיפה המשנה: וְאִם מת אדם זה ללא בנים, וחלץ
 82 אחיו לאחת מהן, השניה או הרביעית, הרי הן פּוֹמְדוֹת את צְרוּתֵיהֶן
 83 מחליצה, כיון שהן נשותיו.
 84 ממשיכה המשנה ומבארת מי הן הנשים האסורות עליו באופן זה:
 85 וְאֲסוּר בְּשָׁלִישִׁית, שהיא 'אחות אשה' של השניה, ואין קדושו
 86 תופסים בה, וכן הוא אסור בְּחִמִּישִׁית, כיון שהיא 'אחות אשה'
 87 לרביעית, שתפסו בה קדושו. וְאִם מת, אִין בִּיאַת אחיו בְּאֵחָת מִן
 88 – בשלישית או בחמישית, פּוֹמְדֵת מִן היבום את צְרָתָהּ – השניה
 89 או הרביעית, כיון שהשלישית והחמישית אינן נשות המת כלל,
 90 ואין מצות יבום מתקיימת בהן.
 91 אשת אדם שמת ללא בנים אסורה להנשא לכל אדם מלבד לאחי
 92 המת, ומדין תורה קונה היבם את היבמה להיות אשתו גמורה רב
 93 בביאה. אבל כסף ושטר אינם קונים בה. והיבם יכול לפרטה ממנו
 94 ולהתירה לכל אדם רק בחליצה, ואילו גט אינו מועיל בה. ותקנו
 95 חכמים, שגם כסף ושטר יקנו ביבמה, וקידושין אלו מכונים
 96 'מאמר', ובקדושין אלו מייחד היבם לעצמו את היבמה ואסורה על
 97 שאר האחים, אך כיון שאין זה קנין גמור כמו ביאה, לכן אם הוא
 98 רוצה להוציאה אין די לו בחליצה, אלא יש צורך גם בגט. וכן
 99 תיקנו חכמים שיועיל גט ביבמה, ואמנם אינו מועיל לגמרי
 100 בחליצה להתירה לכל העולם, אלא מועיל רק לאסורה על נותן
 101 הגט ועל אחיו, ומעתה אינם יכולים לייבם אלא רק לחלוץ, ובכך
 102 להתירה לגמרי. משנתנו דנה באופן שאחד מן האחים הוא קטן בן
 103 תשע שנים ויום אחד, באיזה אופן הוא אוסר את היבמה על שאר
 104 אחיו, ובאיזה אופן שאר האחים אוסרים עליו.
 105 יבם בן תשע שנים ויום אחד, שבא על היבמה הוא פּוֹסֵל את היבמה
 106 עַל יְדֵי אָחִין – בשביל האחים, שאסר עליהם לייבמה, וְהָאִחִין
 107 פּוֹסְלִין את היבמה עַל יְדֵי – בשבילו. אֲלָא שיש חילוק ביניהם,
 108 שהוא – הקטן, פּוֹסֵל רק בְּתַחֲלָה – אם בא עליה לפני שהאחים עשו
 109 בה מאמר, אך אחרי שאחד האחים הגדולים עשה בה מאמר
 110 ייבמה, אין הקטן יכול לפוסלה עליו בביאתו. ואילו הָאִחִין, פּוֹסְלִין
 111 את היבמה על הקטן, בין אם עשו בה מאמר וכל שכן ביאה תַּחֲלָה
 112 – קודם שהקטן בא עליה, ובין בְּסוֹף – לאחר שהקטן בא עליה.
 113 מבארת המשנה: בְּיָצֵד הם האופנים של דינים אלו, בן תשע שנים
 114 ויום אחד שָׁבָא עַל יְבָמָתוֹ, פּוֹסֵל אותה עַל יְדֵי אָחִין, והיא אסורה
 115 עליהם. ואם בָּאוּ עֲלֶיהָ אָחִין וכן אם עָשׂוּ בָּהּ מֵאֲמֵר לאחר שבא
 116 עליה הקטן, או שְׁתַּנּוּ לָהּ גִּט, או שְׁחָלְצוּ לָהּ, לאחר שבא עליה
 117 הקטן, הם פּוֹסְלִין אותה עַל יְדֵי של הקטן, כיון שאין ביאתו נחשבת
 118 כייבום גמור, ובכוחם לאסורה עליו אף אחרי שבא עליה.

נמרא

שנינו במשנה: 'ואם בא על השניה לאחר מיתת הראשונה מותר בשניה וברביעית', וסברה עתה הגמרא שכוונת המשנה שנשא את השניה לאחר שאמרו לו שמתה הראשונה, ובאמת לא מתה. תמחה הגמרא: 'אִם בּוֹלְחוֹ – האם כל האופנים הקודמים במשנה, לֹא לְאַחַר מִיתַת רִאשׁוֹנָה יִנָּהוּ – אינם עוסקים כאשר בא על השניה לאחר שאמרו לו שמתה האשה הראשונה, והרי כבר בתחילת המשנה נאמר 'אמרו לו מתה אשתך'.

מתרצת הגמרא: 'אֶמֶר רַב שְׁשֵׁת, בתחילת המשנה מדובר כשרק 'אמרו לו' שמתה הראשונה, אך באמת לא מתה, ולכן הוא אסור בשניה. ואילו בסיפא מדובר שנשא את השניה לְאַחַר מִיתַת רִאשׁוֹנָה וְדִאי – שמתה באמת, ובאופן זה הוא מותר בשניה, ותפסו בה קדושיה.

שנינו במשנה: 'בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד וְכוּ' הוא פוסל תחילה, והאחים פוסלים תחילה וסוף. והבינה עתה הגמרא שמדובר במשנה בביאת קטן, שפוסלה רק כשבא עליה קודם למאמר או לביאה של אחיו הגדול, ולא לאחר מכן. מקשה הגמרא: האם בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שְׂבֵא על יבמתו, תִּחְלָה פָּסִיל – רק אם עשה כן קודם לאחים הוא פוסל, ואילו באופן שבא עליה בְּסוֹף – לאחר שעשה בה אחיו מאמר, לֹא פָּסִיל לָהּ, וְהִתְּנִי רַב זְבִיד בַּר רַב אֲשֶׁרְיָא, יבם גדול הַעוֹשֶׂה מֵאֶמֶר בִּיכְמוֹתוֹ, וְאַחֲרֵי כֵן כָּא אַחֲיוֹ שְׂהוּא בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד עָלֶיהָ, פָּסִילָה בְּבִיאָתוֹ עַל אַחֲיוֹ הַגְּדוֹל, הרי שביאת קטן פוסלת אף לבסוף, לאחר שעשה בה הגדול מאמר.

מתרצת הגמרא: 'אֶמֶר – תירצו בני הישיבה, שיש חילוק בין ביאת קטן לבין מאמר של קטן, שאם עשה הקטן בִּימָתוֹ, פָּסִיל לָהּ עַל אַחֲיוֹ הַגְּדוֹל אֲפִילוּ בְּסוֹף – לאחר שעשה בה הגדול מאמר, ובכרייתא ששנה רב זבִיד. אך משנתנו עוסקת באופן שעשה הקטן מֵאֶמֶר ביבמתו, ובזה יש חילוק, שאם עשה כן תִּחְלָה – קודם שעשה בה הגדול מאמר, פָּסִיל. אך אם עשה כן בְּסוֹף – לאחר שעשה בה הגדול מאמר, לֹא פָּסִיל.

תמחה הגמרא: 'זִכִּי כִּךְ הוּא הָדִין, שְׂבִיָּאָה שֶׁל קֶטֶן אֲפִילוּ בְּסוֹף פָּסִיל, וְהָא קִתְּנִי בְּמִשְׁתַּנּוּ אֲמַלָּא שְׂהוּא – הקטן, פּוֹסֵל עַל הָאֲחִין דּוּקָא בְּתַחֲלָה, וְהֵן פּוֹסְלִים עַל הָקֶטֶן בֵּין בְּתַחֲלָה וּבֵין בְּסוֹף, וְעַל דִּין זֶה, שֶׁהַקֶּטֶן פּוֹסֵל תַּחֲלָה וְאִינוּ פּוֹסֵל בְּסוֹף, בִּיאָרָה הַמִּשְׁנָה 'בִּצְדָה, בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד שָׂבֵא עַל יְבָמָתוֹ וְכוּ' פֶּסֶל עַל יְדֵי אַחֲיוֹ, וּמוֹכַח שְׂבִיָּאָה קֶטֶן פּוֹסֵל דּוּקָא בְּתַחֲלָה וְלֹא בְּסוֹף.

מתרצת הגמרא: 'חֲפֹרִי מִיַּחְכְּרָא וְהָכִי קִתְּנִי – יש ללמוד את המשנה באילו היא חסירה, וכך יש לשנות בה, בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, הוּא פּוֹסֵל תַּחֲלָה, וְהֵן פּוֹסְלִין תַּחֲלָה וְסוֹף, וְכִמוּ שְׂהִיא הַגִּירָסָא לִפְנֵינוּ, וְעַתָּה יֵשׁ לְהוֹסִיף, כְּמָה דְּרָבִי אֲמֹרִים – מתי נאמר דִּין זֶה, שאִין הַקֶּטֶן פּוֹסֵל בְּסוֹף, כְּמֵאֶמֶר, אֲכַל בִּיָּאָה שֶׁל קֶטֶן, פּוֹסְלָתָה עַל הָאֲחִין אֲפִילוּ אִם בָּא עָלֶיהָ הַקֶּטֶן בְּסוֹף – לאחר שעשה בה האחין מאמר. ועל אופן זה, שֶׁל בִּיאָה, נֵאמַר הַמִּשְׁךְ הַמִּשְׁנָה כִּפִּי שְׂהִיא גִירָסָא לִפְנֵינוּ, בִּצְדָה בִּיאָת קֶטֶן פּוֹסֵל אֲפִילוּ לְבִסּוֹף, בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד הָבָא עַל יְבָמָתוֹ, פָּסֵל עַל יְדֵי אַחֲיוֹ, וְאֲפִילוּ אִם בָּא עָלֶיהָ לְאַחַר שֶׁעָשָׂה בָּהּ מֵאֶמֶר.

נמצא לפי ביאור הגמרא, שמשנתנו עוסקת אף במאמר של קטן, שאם נעשה לפני המאמר או הביאה של הגדול, פוסל את היבמה על האחים. מקשה הגמרא: וְיֵי אִתְּ לִיָּה מֵאֶמֶר כָּלָל – וכי יש לקטן כח לעשות מאמר ביבמתו ולפסולה עַל יְדֵי הָאֲחִין הַגְּדוֹלִים, וְהִתְּנִי בְּבִרְיָיתָא, בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים וְיוֹם אֶחָד, הוּא פּוֹסֵל אֶת הַיְבָמָה עַל הָאֲחִין כְּדָרְךְ אֶחָד – בְּדֶרֶךְ אַחַת, וְהָאֲחִין פּוֹסְלִין אֶת הַיְבָמָה עַל יְדֵי שֶׁל הַקֶּטֶן בְּאַרְבַּעָה דְּרָבִי – בארבעה דרכים, ומבאר הברייתא, הוּא פּוֹסֵל עַל יְדֵי אַחֲיוֹ רַק בְּבִיָּאָה, וְהָאֲחִין פּוֹסְלִין עַל יְדֵי בְּבִיָּאָה, כְּמֵאֶמֶר, כְּגַם וּבְחִלְצָהּ, שאם עשו אחד מארבעה דברים אלו, פסולה עליו, ומבואר בביריתא שקטן אינו יכול לפסול את היבמה על האחים בשום דרך מלבד בביאה, והיאך ניתן לבאר שמשנתנו עוסקת במאמר של קטן, שהוא פוסל בו את היבמה על האחים.

מתרצת הגמרא: אמנם אף מאמר של קטן פוסל את היבמה על האחים, וכמו שביארנו את המשנה, ומכל מקום כתבה הברייתא שקטן פוסל רק בדבר אחד, והיינו משום שדין בִּיָּאָה שֶׁל קֶטֶן, כִּיּוֹן

דְּפִסְלָהּ לְאַחֲרֵי בֵּין בְּתַחֲלָה בֵּין בְּסוֹף, פָּסִיקָא לִיָּה – דִּין זֶה פּוֹסֵק וּמוֹחֵלֵת הוּא, וְלִכֵּן כְּתִבּוּ הַתְּנָא. אֲבָל מֵאֶמֶר, דְּדוּקָא אִם עָשָׂא בְּתַחֲלָה פָּסִיל לָהּ, אֲבָל בְּסוֹף – לְאַחַר שֶׁעָשָׂה בָּהּ הָאֲחִין מֵאֶמֶר, לֹא פָּסִיל לָהּ, לֹא פָּסִיקָא לִיָּה – אינו מוחלט, ולכן לא שנה אותו התנא. הגמרא מוסיפה לדון בקטן, מתי הוא פוסל לא שנה אותו התנא, אֶמֶר רַב יְהוּדָה אֶמֶר שְׂמוּאֵל, קֶטֶן יֵשׁ לוֹ דִּין 'נָפִי', שאם נתן הקטן גט ליבמתו בתחילה, פסלה על האחים. וְכֵן אֶמֶר רַב תַּחְלִיפָא בַּר אֲבִימִי, יֵשׁ לוֹ מֵאֶמֶר – שאם עשה הקטן מאמר ביבמתו פסלה על האחים.

מביאה הגמרא ברייתא בענין זה: תִּנְיָא נָפִי הָכִי – שנינו כך גם בברייתא, קֶטֶן יֵשׁ לוֹ גִּט יֵשׁ לוֹ מֵאֶמֶר, דְּכָרִי רַבִּי מֵאִיר.

תמחה הגמרא: זִכִּי כְּכֵר רַבִּי מֵאִיר שֶׁקֶטֶן יֵשׁ לוֹ גִּט, וְהִתְּנִי בְּבִרְיָיתָא, עָשָׂה חֲכָמִים בְּתַקְנָתָם שְׂבִיָּאָה קֶטֶן בֶּן תִּשְׁעֵי תַקְנָה לוֹ אֶת הַיְבָמָה וְאֶסְרוּ אוֹתָהּ עַל הָאֲחִים, כְּמֵאֶמֶר כְּגִדּוֹל – כפי שהיבמה נאסרת לשאר האחים על ידי מאמר הנעשה על ידי גדול. רַבִּי מֵאִיר אֲמַר, עָשָׂה חֲכָמִים שְׂחִלְצָתָה קֶטֶן בֶּן תִּשְׁעֵי תַפְסוֹל אֶת הַיְבָמָה מֵיִיבּוּם לוֹ וְלִשְׂאֵר הָאֲחִים, כְּגַם כְּגִדּוֹל – כפי שהיבמה נפסלת מֵיִיבּוּם עַל יְדֵי גִט שֶׁנָּתַן לָהּ גִדּוֹל. וְאִם אִתָּא שְׂרַבִּי מֵאִיר סוֹבֵר שְׂגוּם גִּט שֶׁל קֶטֶן פּוֹסֵל אֶת הַיְבָמָה, מְדוּעָה אֲמַר שֶׁעָשָׂה אֶת חִלְצָתָה קֶטֶן כִּגִּט שֶׁל גִדּוֹל, לִיָּתֵנִי 'כְּגִישׁוֹ' – היה לרבי מאיר לומר שעשו את חִלְצָתָה בֶּן תִּשְׁעֵי שָׁנִים, שֶׁכֵּשֶׁם שֶׁגִּט שֶׁל בֶּן תִּשְׁעֵי פּוֹסֵל כִּךְ חִלְצָתָה בֶּן תִּשְׁעֵי פּוֹסֵל, וְאִילוּ מִכָּךְ שִׁדְמָה רַבִּי מֵאִיר חִלְצָה שֶׁל קֶטֶן לִגִּט שֶׁל גִדּוֹל מִשְׁמַע שֶׁגִּט שֶׁל קֶטֶן אִינוּ פּוֹסֵל.

מתרצת הגמרא: אֶמֶר רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַבִּי יְהוֹשֻעַ, לְעוֹלָם סוֹבֵר רַבִּי מֵאִיר דָּאִית לִיָּה – שיש לקטן גט הפוסל ביבמה, וְזוּרֵר – אך חלש הוא מגט של גדול, ולכן דימה רבי מאיר את חִלְצָתָה הַקֶּטֶן לִגִּט שֶׁל גִדּוֹל, לומר לך שחִלְצָתָה קֶטֶן הִיא כִּגִּט שֶׁל גִדּוֹל, וְעַדִּיפָה מִגִּט שֶׁל קֶטֶן.

מבאר הגמרא במה חלש גט של קטן מגט של גדול: לְרַבִּי גַמְלִיאֵל דְּאֶמֶר אִין גִּט אַחֵר גִּט – אדם שמת ללא בנים והניח שתי נשים, ונתן אחיו גט לשתייהן בזו אחר זו, או ששני אחי המת נתנו גט בזה אחר זה ליבמה אחת, סובר רבן גמליאל שאִין הַגִּט הַשֵּׁנִי חָשׁוּב גִּט לְאֶסְרוֹת אֶת הַנּוֹתָן בְּקִרְבוּתִיהָ מִדִּין 'אַחוּת גְּרוּשׁוּת', הֵנִי מִיָּלִי – דִּין זֶה נֵאמַר רַק בְּיָבָם גִּדּוֹל שֶׁנָּתַן גִּט לַיְבָמָתוֹ לְאַחֵר גִּט שֶׁנָּתַן לָהּ אַח אַחֵר גִּדּוֹל, או שִׁיבָם גִדּוֹל אֶחָד נָתַן גִּטִּין לְשֵׁנִי יְבָמָתוֹ בְּזוֹ אַחֵר זֶה. וְכֵן אִם נָתַן יָבָם קֶטֶן לַיְבָמָתוֹ גִּט אַחֵר גִּט שֶׁנָּתַן לָהּ יָבָם כְּפֵן אַחֵר, או שִׁיבָם קֶטֶן אֶחָד נָתַן גִּטִּין לַיְבָמָתוֹ בְּזוֹ אַחֵר זֶה, בְּאֻפְנִים אֵלּוּ אִין אִין אַחֵר גִּט. אֲכַל גִּט שֶׁנָּתַן יָבָם גִּדּוֹל לַיְבָמָתוֹ לְאַחֵר גִּט שֶׁנָּתַן לָהּ יָבָם כְּפֵן, מוֹעִיל הַגִּט לְאֶסְרוֹת עַל הַגְּדוֹל אֶת קְרֻבוּתִיהָ, מְשׁוּם שֶׁלִּגִּט שֶׁל הַגְּדוֹל יֵשׁ כַּח יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לִגִּט שֶׁל הַקֶּטֶן, שֶׁכֵּן אִין כַּח בְּגִט שֶׁל קֶטֶן לְהַפְקִיעַ אֶת כָּל הַזִּיקָה, וּמוֹעִיל הַגִּט שֶׁל הַגְּדוֹל אַחֲרָיו לְהַפְקִיעַ חֶלֶק מִזִּיקָהָ שֶׁנִּשְׁאַרָה לְאַחֵר גִּיטוֹ שֶׁל הַקֶּטֶן, וְנִמְצָא שְׂעָדִיף גִיטוֹ שֶׁל הַגְּדוֹל מִגִּיטוֹ שֶׁל הַקֶּטֶן, וְלִכֵּן דִּימָה רַבִּי מֵאִיר אֶת חִלְצָתָה הַקֶּטֶן דּוּקָא לִגִּט שֶׁל גִדּוֹל, מְשׁוּם שֶׁלְחִלְצָתָה הַקֶּטֶן יֵשׁ כַּח כְּמוֹ גִּט שֶׁל גִדּוֹל לְעֵנֵן דִּין גִּט אַחֵר גִּט, שֶׁחִלְצָתָה הַקֶּטֶן מוֹעִילָה אַחֵר גִּט שֶׁל קֶטֶן כִּפִּי שֶׁגִּט שֶׁל גִדּוֹל מוֹעִיל אַחֵר גִּט שֶׁל קֶטֶן. וְכֵן גִּט שֶׁל גִדּוֹל לֹא יוֹעִיל אַחֵר חִלְצָתָה קֶטֶן, כִּפִּי שְׂאִינוּ מוֹעִיל אַחֵר גִּט שֶׁל גִדּוֹל.

ואף לְרַבִּינָן הַחוּלְקִים עַל רַבֵּן גַמְלִיאֵל, דְּאֶמֶר יֵשׁ גִּט אַחֵר גִּט, הֵנִי מִיָּלִי – אימתי סוברים רבנן שיש גט אחר גט, דּוּקָא כְּגִט שֶׁנָּתַן יָבָם גִּדּוֹל אַחֵר גִּט שֶׁנָּתַן יָבָם גִּדּוֹל אַחֵר, או כְּגִט שֶׁנָּתַן קֶטֶן אַחֵר גִּט שֶׁנָּתַן קֶטֶן אַחֵר, שִׁכִּי מִשְׁמַתּוֹת הַגִּט הַשֵּׁנִי דוּמָה לִגִּט הַרְשָׁאוֹן, שֶׁנִּשְׁנִיבָם בְּגִדּוֹל או שִׁנִּיבָם בְּקֶטֶן, סוֹבְרִים חֲכָמִים שִׁישׁ לוֹ מִשְׁמַעוֹת אֵף אַחֵר הַגִּט הַרְשָׁאוֹן, לְהַפְקִיעַ אֶת הַזִּיקָה. אֲכַל גִּט שֶׁנָּתַן קֶטֶן אַחֵר גִּט שֶׁנָּתַן גִּדּוֹל, לֹא מִיָּהֲנִי – אין לו כל משמעות ואינה נחשבת גְּרוּשָׁתָה הַקֶּטֶן בְּגִלּוֹל, שֶׁכֵּן אִין כַּח בְּגִט שֶׁל קֶטֶן כְּמוֹ גִּט שֶׁל גִדּוֹל. וְלִכֵּן דִּימָה רַבִּי מֵאִיר אֶת חִלְצָתָה הַקֶּטֶן דּוּקָא לִגִּט שֶׁל גִדּוֹל וְלֹא לִגִּט שֶׁל קֶטֶן, מְשׁוּם שֶׁחִלְצָתָה הַקֶּטֶן יֵשׁ לָהּ אֲכַן תּוֹקֵף כְּמוֹ גִּט שֶׁל גִדּוֹל, לְעֵנֵן דִּין גִּט אַחֵר גִּט, שֶׁחִלְצָתָה הַקֶּטֶן מוֹעִילָה גַם אַחֵר גִּט שֶׁל גִדּוֹל, כִּפִּי שֶׁל גִדּוֹל מוֹעִיל אַחֵר גִּט שֶׁל גִדּוֹל. נִמְצָא שֶׁבֵּין לְרַבֵּן גַמְלִיאֵל וּבֵין לְחֲכָמִים, חִלְצָתָה הַקֶּטֶן אִינָה דוּמָה לִגִּט שֶׁל קֶטֶן, אֵלּא לִגִּט שֶׁל גִדּוֹל.

יבמות דף צו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזר והדר" (ליום חמישי) רכא

משנה

במשנה הקודמת (ע"א) התבאר שביאת קטן ביבמה פוסלת אותה על האחים אף לאחר שעשה בה הגדול מאמר. משנתינו דנה בביאת קטן הנעשית לאחר ביאת קטן, כלומר, שני קטנים שבאו על יבמה אחת בזה אחר זה, או קטן אחד שבא על שתי יבמות בזה אחר זה. בן תשע שנים ויום אחד שפא על יבמותו, ואחר כך פא עליה אחיו שגם הוא בן תשע שנים ויום אחד, פוסל על ידו – פוסלת ביאת השני את היבמה על אחיו הראשון. שמכיון שביאת קטן היא כמאמר של גדול, הרי זה כמאמר של גדול לאחר מאמר של גדול, שלדעת רבנן לעיל (ג) פסל השני את היבמה על הראשון. והטעם שהם פוסלים, כיון שהמאמר הראשון אינו קנין גמור, והוא משאיר מקום אף למאמר או לביאה של השני, וכיון שעשה השני מאמר או ביאה, חייב השני לגרשה, ועל ידי גט זה נפסלת ליבום לגמרי על כל האחים, כמו שדרשו חכמים (לעיל י) מהפסוק (דברים כה ט) 'אשר לא יבנה', שכיון שלא בנה את בית אחיו, אלא חלץ, שוב לא יבנה, והוא הדין בנתינת גט, שאסורה מדרבנן על כל האחים. רבי שמעון אומר, הקטן השני לא פוסל בביאתו את היבמה על אחיו שבא עליה ראשון. וטעמו, משום שהוא מסתפק האם ביאת הקטן קונה קנין גמור, או שאינה קונה כלל, ועל כן היא מותרת לראשון ממה נפשך, אם ביאת קטן קונה, הרי קנאה הראשון בביאתו לגמרי להיות כאשתו, ואין השני יכול לאוסרה עליו, ואם אין ביאתו קונה אותה כלל, ממילא אף ביאת השני אינה כלום, ואינה אוסרתה על הראשון, אמנם השני אסור בה, כיון שיתכן שביאת הראשון היא קנין גמור, ואסורה על שאר האחים.

המשנה מביאה אופן נוסף שנחלקו בו חכמים ורבי שמעון: בן תשע שנים ויום אחד שפנלו לפניו שתי נשות אחיו ליבום, ותחילה פא על יבמותו האחת, ואחר כך פא גם על צרתה, הרי זה פוסל את שתיהן על ידי עצמו, כיון שהביאה הראשונה אינה עושה קנין גמור, וממילא שכבא על השניה עשה גם בה קנין מועט, ועליו לפוטרה בגט, שהרי אין היבם רשאי לייבם אלא יבמה אחת ולא יותר, וכיון שפוטרה בגט נאסרת עליו גם הראשונה, כמו שהחולץ לאחת היבמות נאסרות עליו כולן, כמבואר לעיל שלומדים כן מפסוק.

רבי שמעון חולק ואומר, הקטן לא פוסל את הראשונה, כיון שלדבריו יש ספק בביאת קטן, או שהיא קונה לגמרי או שאינה קונה כלל, וממילא, אם ביאתו בראשונה היא קנין גמור, דינה כאשתו גמורה ואין ביאת השניה פוסלתה, ואם אין ביאתו בראשונה קונה כלל, הרי גם ביאתו בשניה אינה כלום, ואינה פוסלת עליו את הראשונה, ולכן אף שבשניה הוא אסור מספק, שמא תפסו קדושי הראשונה, בראשונה הוא מותר בודאי.

גמרא

שנינו במשנה: בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמותו, ואחר כך בא עליה אחיו שהוא בן תשע שנים ויום אחד פוסל על ידו, רבי שמעון אומר לא פוסל. הגמרא מביאה ברייתא המבארת את טעמו של רבי שמעון: תנא, אמר להם רבי שמעון להכמים הסוברים שביאת קטן שני או ביאת קטן ביבמה השניה פוסלת, והלא ממה נפשך הוא, אם ביאת ראשונה של הקטן נחשבת ביאה, וקנה הקטן את היבמה לגמרי, אם כן ביאת שנייה אינה ביאה, שהרי הראשונה כבר אשתו לכל דבר, ופקעה הזיקה משאר האחים או משאר היבמות. ואם ביאת ראשונה של הקטן אינה חשובה ביאה, ולא קנאה הקטן, אם כן ביאת שנייה של הקטן השני או של היבמה השניה, נמי – גם כן אינה חשובה ביאה, ואינה אוסרת את היבמה על הקטן הראשון או את היבמה הראשונה על הקטן. התבאר במשנה שאין חילוק בין אם שני יבמים קטנים באו על יבמה אחת, לבין יבם קטן שבא על שתי יבמות. שבשני האופנים לרבנן יש בקטן ביאה אחר ביאה, וכמו שיש בגדול מאמר אחר מאמר. הגמרא מביאה דעה שמחלקת בין שני האופנים הללו. ואמרת הגמרא: מתניתין, שלא חילקה בין יבם קטן שבא על שתי

יבמות, לבין שני יבמים קטנים שבאו על יבמה אחת, ולא כבן עזאי היא, שכן מצאנו שכן עזאי מחלק בין שני האופנים הנזכרים. דתנא בברייתא, בן עזאי אומר, יש מאמר אחר מאמר, בשני יבמים ויבמה אחת – בשני אחים שעשו מאמר ביבמה אחת בזה אחר זה (והוא הדין בשני קטנים שבאו על יבמה אחת בזה אחר זה, כאופן הראשון במשנתינו), כיון שלכל אחד ואחד תיקנו חכמים מאמר ואין אחד יכול להפקיע כוחו של השני על ידי מאמרו, לכן אף לאחר שעשה האחד מאמר, יכול גם השני לעשות מאמר. ואין מאמר אחר מאמר בשתי יבמות ויבמה אחת – כאשר עשה יבם אחד מאמר בשתי יבמות זו אחר זו, אין המאמר השני תופס ומותרת לו הראשונה. משום שלאחר שעשה מאמר בראשונה פקע כל כוחו וקניינו שהיה לו מתקנת חכמים, שנתנו לו כח לקנות רק יבמה אחת, ושוב אין לו כח לעשות קנין ביבמה השניה. (והוא הדין בקטן אחד שבא על שתי יבמות בזה אחר זה, כאופן השני במשנתינו, שכיון שבא על היבמה הראשונה פקע כוחו וקניינו ואין לו כח לקנות את השניה, והראשונה מותרת לו).

משנה

שנינו במשנה לעיל (לא), שלשה אחים שהיו נשואים שלש נשים, ומת אחד מהם, ועשה בה השני מאמר ומת, ונפלה האשה לאח השלישי לייבום, לדעת חכמים אין השלישי יכול לייבם אותה אלא רק לחלוץ לה, כיון שיש עליה זיקה משני היבמים האחרים, שזיקת הראשון לא נפקעה במאמרו של השני, לפי שאין זה קנין גמור, ואף לשני יש זיקה מחמת המאמר שעשה בה, ודרשו חכמים מהפסוק (דברים כה ה) 'ומת אחד מהם וגו' יבמה יבא עליה, שרק מי שיש עליה זיקת יבם אחד מתייבמת, ולא מי שעליה זיקת שני יבמים. ועוד סוברים חכמים במשנה שם, שגם על אשת השני, שהיא אשתו גמורה וזקוקה בודאי לייבום, גזרו חכמים שאינה מתייבמת לאח השלישי, אלא חולצת. ורבי שמעון שם חולק וסובר שהאח השלישי מייבם לאי זו שירצה וחולץ לשניה, משום שלדעתו אין על אשת הראשון זיקת שני יבמים, וממה נפשך, אם מאמר קונה, הרי הוא קונה לגמרי, והיא נחשבת כאשה גמורה של השני, ואין עליה זיקה מהראשון. ואם מאמר אינו קונה, הרי אינו קונה כלל, ונשארה עליה רק זיקת הראשון. אמנם אסור לו לייבם את שתיהן, כיון שיתכן שמאמר קונה קנין גמור והרי שתיהן נחשבות כנשות השני, ואסור לייבם שתי יבמות הבאות מבית אחד – ומאיש אחד, ולכן מייבם אחת מהן וחולץ לשניה, ואז ודאי שהיבום נעשה כדין, ויתכן שגם השניה נפטרה בכך ולפי הצד שמאמר קונה לגמרי, ואם לא, הרי חלץ לשניה ונפטרה.

ולפי המבואר במשנה הקודמת שעשו ביאת קטן ביבמתו כמאמר בגדול, דנה משנתינו ביבמה שבא עליה קטן, לענין דין זה של זיקת שני יבמים. והיינו, באופן המבואר לעיל, שהיו שלשה אחים נשואין שלש נשים, ומת האחד והניח אשה הזקוקה לייבום, ובא עליה השני כשהוא קטן, שביאתו נחשבת כמאמר, ומת גם הוא, האם נאסרה היבמה על השלישי מחמת זיקת שני יבמים, כלומר, זיקתה מבעלה הראשון וזיקתה מחמת ביאת הקטן, ובכך דנה משנתינו בדין צרתה של יבמה זו, והיינו אם היתה לקטן אשה אחרת שהיא אשתו מן התורה (כגון שגדל ונשא אשה, אך לא בא על היבמה מאז שהגדיל), האם היא אסורה על האח השלישי בשל היותה צרתה של בעלת זיקת שני יבמים, הפטורה מייבום. בן תשע שנים ויום אחד שפא על יבמותו, שדינו כגדול שעשה בה מאמר, וקנה, ונפלה האשה לפני האח השלישי לייבום. דינה הוא שחולצת ולא מתייבמת – צריכה חליצה מהאח השלישי אך אסור לו לייבמה, כיון שביאת הקטן חשובה כמאמר שאינו קונה קנין גמור, ונשארה עליה איפוא גם זיקת הבעל הראשון, ומדרבנן נוספה עליה גם כן זיקה לקטן בשעה שמת. שהרי ביאתו קנתה במקצת, ואשה שיש עליה זיקה של שני יבמים אינה מתייבמת. המשנה מבארת תחילה את דינה של אשת קטן בעלמא לענין יבום: נשא קטן בן תשע שנים ויום אחד אשה סתם, ופית בלא בנים,

1 **הָרִי זֶה פְּטוּרָה מֵיִבּוּם וְחֻלִּיצָה וּמוֹתֶרֶת לְהִנְשֵׂא לְשׁוֹק, שֶׁאֵף**
 2 **שְׂבִיאת קָטָן בֶּן תֶּשַׁע חֳשׁוֹבָה בִּיאָה לְכָל דָּבָר, אֲבָל קִידוּשִׁיו אֵינֶם**
 3 **קִידוּשִׁין וְאֵינוּ כּוֹל לְקִנּוּת אִשָּׁה עַד שִׁיגְדֵל וְיִבְיֵא שְׁתֵּי שַׁעֲרוֹת, וְרַק**
 4 **בִּיבְמָה הוֹאִיל וְזֻקָּה לּוֹ לְהִתְיַבֵּם, אָמְרוּ חֲכָמִים שְׂבִיאתוֹ תִּיחָשֵׁב**
 5 **כְּמוֹ שַׁעֲשֵׂה בַּהּ הַגְדּוֹל מֵאֲמָר, שְׁקוּנָה אוֹתָהּ קֶצֶת לְהִיאָסֵר עַל**
 6 **הָאֲחִין.**
 7 **הַמִּשְׁנָה חוֹזֶרֶת עֵתָּה לְדִין שְׁנִלְמַד בְּרִישָׁא וּמִלְמַדָּת גַּם אֵת דִּין**
 8 **צִרְתָּהּ שֶׁל הֵיבְמָה הַמְדוּבֶרֶת שֶׁם: בֶּן תֶּשַׁע שָׁנִים יוֹם אֶחָד שָׂבָא עַל**
 9 **יְבָמָתוֹ, וְיֵשׁ לּוֹ בַּהּ מִקְצֵת קָטָן, וּמִשְׁהַגְדִּיל – לְאַחֵר שְׁגִדֵּל נֶשֶׂא אִשָּׁה**
 10 **אֶחָדָת וְיֵשׁ לּוֹ בַּהּ נִשְׁוֹאִין גְּמוּרִים, וְיָמָת בְּלֹא בָנִים, וְנִפְּלוּ שְׂתֵּיהֶן**
 11 **לִפְנֵי הָאֵחַ הַשְּׁלִישִׁי, הַדִּין הוּא כִּךְ, אִם לֹא יָדַע אֵת הָרִאשׁוֹנָה – לֹא**
 12 **בֹּא עַל הֵיבְמָה שְׁנִפְּלָה לּוֹ מֵאֲחִיו, מִשְׁעָה שְׁהַגְדִּיל, וְנִמְצָא שֶׁלֹּא**
 13 **קִנְיָה עֲדִיין לְהִיּוֹת כְּאִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה, הָרִאשׁוֹנָה חוֹלֶצֶת וְלֹא מְתִיבֶמָת**
 14 **לְאַח הַשְּׁלִישִׁי, כִּיּוֹן שִׁישׁ עָלֶיהָ זִיקָת שְׁנֵי יְבָמִים, שְׁהָרִי עֲדִיין לֹא בֹא**
 15 **עָלֶיהָ הָאֵחַ הַשְּׁנִי מִשְׁהַגְדִּיל וְאֵין הִיא אִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה, וְנִשְׁאָרָה עָלֶיהָ**
 16 **גַּם זִיקָת הָאֵחַ הָרִאשׁוֹן. וְאִשְׁתּוֹ תִּשְׁנֶיָּה, שְׁנִשְׂאָה כְּשֶׁהִיָּה כְּבֵר גְּדוֹל,**
 17 **אֵינָה נִפְטָרֶת בְּחֻלִּיצַת הָרִאשׁוֹנָה, כִּיּוֹן שֶׁהָרִאשׁוֹנָה לֹא הִיָּתָה אִשְׁתּוֹ**
 18 **גְּמוּרָה, אֲלֹא קִנְיָנוּ בַּהּ הִיָּה מְדֻרְבָּנָה, וְכִיּוֹן שֶׁהַשְּׁנִיָּה זֻקָּה אֶף הִיא**
 19 **לְאַח הַשְּׁלִישִׁי, לְכֵן אִי חוֹלֶצֶת, אִי מְתִיבֶמָת לּוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר,**
 20 **הַשְּׁלִישִׁי מֵיִבּוּם לֹא יִזְכָּר, וְאֵף אֵת הָרִאשׁוֹנָה יִכּוֹל הוּא לִיבֵם,**
 21 **וְהַטַּעַם לַכֵּךְ, כִּיּוֹן שֶׁבְּבִיאת קָטָן יֵשׁ סֶפֶק אִם קוּנָה לְגַמְרִי אוֹ שְׂאִינוֹ**
 22 **קוּנָה כֻּלָּל, וּמִמֶּנָּה נִפְשָׁךְ, אִם קִנָּה לְגַמְרִי הָרִי הִיא אִשְׁתּוֹ גְּמוּרָה שֶׁל**
 23 **הַשְּׁנִי, וְנִפְּלָה לִפְנֵיו לִיבּוּם מִכַּח הַשְּׁנִי, וְאֵין עָלֶיהָ זִיקָה מִהָרִאשׁוֹן**
 24 **כֻּלָּל, וְאִם אֵין בִּיאָתוֹ קוּנָה כֻּלָּל, הָרִי יֵשׁ לַהּ זִיקָה רַק מִכַּח הָרִאשׁוֹן,**
 25 **וְיִכּוֹל הַשְּׁלִישִׁי לִיבְיָמָה, וְלֵאחֹר שְׁנֵיבְיָמָה אַחַת מֵהֶן, חוֹלִין לְשְׁנֵיָּה,**
 26 **מִשּׁוּם שֶׁלִּפְנֵי הַצַּד שְׂבִיאת קָטָן אֵינָה קוּנָה כֻּלָּל, הָרִי פֹטֵר בִּיבּוּמָה**
 27 **רַק אֵת זִיקָת אֶחָד מִן הָאֲחִים, וְכִיּוֹן שֶׁעָלִיו לִפְטוֹר גַּם אֵת זִיקָת הַשְּׁנִי**
 28 **שְׂמַת בְּלֹא בָנִים, עָלִיו לְחַלּוֹץ לִשְׁנֵיהֶן. אֲמַנָּם אֵינוֹ יִכּוֹל לִיבֵם אֵת**
 29 **שְׁתֵּיהֶן, כִּיּוֹן שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשִׁים שְׂבִיאת קָטָן קוּנָה לְגַמְרִי, וְשְׁתֵּיהֶן נִשּׁוּת**
 30 **הַשְּׁנִי, וְאִסּוּר לִיבֵם שְׁתֵּי נָשִׁים הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן**
 31 **חוֹלֵק (לְעֵיל לֵא) גַּם בְּדִין שֶׁל הָרִישָׁא, לְגַבִּי קָטָן שָׂבָא עַל יְבָמָתוֹ וּמָת,**
 32 **וְסוֹבֵר שְׁמוֹתָ לִיבְיָמָה כִּיּוֹן שֶׁאֵין לַהּ זִיקָת שְׁנֵי יְבָמִים מִהַטַּעַם**
 33 **הָאֲמוּר, שֶׁאִם בִּיאַת קָטָן קוּנָה לְגַמְרִי הָרִי הִיא אִשְׁתּוֹ הַקָּטָן, וְאִם**
 34 **בִּיאָתוֹ אֵינָה קוּנָה, אוֹ שְׁדִינָה כְּמֵאֲמָר שְׂאִינוֹ קוּנָה, הָרִי הִיא אִשְׁתּוֹ**
 35 **הָרִאשׁוֹן וְיֵשׁ לַהּ רֶק זִיקָה אַחַת.**
 36 **הַמִּשְׁנָה מְבֹאֶרֶת מַה הוּא הַשִּׁיעוֹר שֶׁל 'קָטָן' הָאֲמוּר בְּמִשְׁנַתָּה: אֶחָד**
 37 **– בֶּן יֶבֶם שֶׁהוּא בֶּן תֶּשַׁע שָׁנִים יוֹם אֶחָד, וְאֶחָד – וּבֶן יֶבֶם שֶׁהוּא בֶּן**
 38 **עָשָׂרִים שָׁנָה, שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת, דִּינָם כְּקִטְנִים לְגַבִּי כָּל הַדִּינִים**
 39 **הַמְּבֹאֲרִים לְעֵיל.**

נִמְרָא

59 **מִחֻלִּין חֻלִּיצָה וְיִבּוּמִי לֹא מְיַבֵּמָה, וְהִינּוּ כִיּוֹן שֶׁאֵף שְׂבִיאת הַקָּטָן קוּנָה**
 60 **רַק מְדֻרְבָּנָה, מְכַל מִקּוּם דִּי בִּכְךָ כֹּדִי לְהַחֲשִׁיבָה כְּמִי שִׁישׁ עָלֶיהָ זִיקָת**
 61 **שְׁנֵי יְבָמִים.**
 62 **שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: נֶשֶׂא אִשָּׁה וְיָמָת בּוֹ הָרִי זֶה פְּטוּרָה, מִשּׁוּם שֶׁאֵין**
 63 **קִידוּשִׁין לְקָטָן. מִבִּיאָה הַגְּמָרָא בְּרִייתָא בַּעֲנִין זֶה: תִּנְיָנָא לְהָא דְתַנּוּ**
 64 **רַבָּנָן – שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנֵינוּ דִּין זֶה שֶׁשְׁנֵי חֲכָמִים בְּבְרִיתָא, שְׂכָךְ שְׁנִינוּ**
 65 **בְּבְרִיתָא, שְׂוִמָּה וְקָטָן שְׁנִשְׂאוּ אִשָּׁה וְיָמָת בְּלֹא בָנִים, נְשׁוּתֵיהֶן**
 66 **פְּטוּרוֹת מִן הַחֻלִּיצָה וּמִן הַיִּבּוּם, כִּיּוֹן שֶׁאֵין שׁוּטָה וְקָטָן יִכּוֹלִים**
 67 **לְקַדֵּשׁ אִשָּׁה. וְהָרִי זֶה כְּמִבּוּאָר בְּמִשְׁנֵינוּ, שֶׁאֵין קִדּוּשִׁין לְקָטָן.**
 68 **שְׁנִינוּ בְּמִשְׁנָה: 'בֶּן תֶּשַׁע וְכוּ' יוֹם אֶחָד שָׂבָא עַל יְבָמָתוֹ, וּמִשְׁהַגְדִּיל**
 69 **וְכוּ' נִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרָת, אִם לֹא יָדַע אֵת הָרִאשׁוֹנָה לְאַחֵר שֶׁהַגְדִּיל,**
 70 **הָרִאשׁוֹנָה חוֹלֶצֶת וְלֹא מְתִיבֶמָת, וְהַשְּׁנִיָּה אוֹ חוֹלֶצֶת אוֹ מְתִיבֶמָת,**
 71 **וְהַטַּעַם שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹנָה מְתִיבֶמָת הוּא לְפִי שִׁישׁ עָלֶיהָ זִיקָת שְׁנֵי**
 72 **יְבָמִים.**
 73 **מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: מְדוּעַ הַשְּׁנִיָּה מוֹתֶרֶת לְהִתְיַבֵּם, וְיַעֲשֶׂה אֵת בִּיאתָ בֶּן**
 74 **תֶּשַׁע בְּדִין מֵאָמֵר בְּגִדּוֹל, שֶׁמְבּוּאָר לְעֵיל (לֵא) שֶׁאִם עָשָׂה הַשְּׁנִי**
 75 **מֵאֲמָר בִּיבְמָתוֹ וּמָת, אֵין בַּעֲלַת הַמֵּאֲמָר מְתִיבֶמָת לְשִׁלִּישִׁי, מִשּׁוּם**
 76 **שִׁישׁ עָלֶיהָ זִיקָת שְׁנֵי יְבָמִים, וְאֵף אוֹסֶרֶת הִיא אֵת צִרְתָּהּ בִּיבּוּם,**
 77 **מִשּׁוּם שֶׁהִיא צִרְתָּה בַּעֲלַת זִיקָת שְׁנֵי יְבָמִין, וְאֵף כֹּאן נִאֲמַר שֶׁתִּדְּחָה**
 78 **הַצִּדָּה מֵיבּוּם, וְרַק תַּחלוּץ, וּמְדוּעַ אִמְרָה מִשְׁנֵינוּ שֶׁהַשְּׁנִיָּה יִכּוֹלָה**
 79 **לְהִתְיַבֵּם.**
 80 **מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: אָמַר רַב, לֹא עָשׂוּ חֲכָמִים אֵת בִּיאתָ בֶּן תֶּשַׁע**
 81 **בְּמֵאָמֵר בְּגִדּוֹל לְכָל דָּבָר, שֶׁגַּם תִּדְּחָה אֵת צִרְתָּה מִן הַיִּבּוּם, אֲלֹא**
 82 **הִיא בְּלִבְלָד אִסּוּרָה לְהִתְיַבֵּם כִּיּוֹן שְׁמִדְרַבְּנָן יֵשׁ לַהּ זִיקָת שְׁנֵי יְבָמִים,**
 83 **אֲבָל צִרְתָּה אֵינָה אִסּוּרָה מִחֻמַּת כִּיּוֹן, וְרַק בְּמֵאֲמָר מִמֶּשׁ אֲמָרוּ**
 84 **חֲכָמִים שֶׁפּוֹסְלֵת אֶף אֵת צִרְתָּה מֵיבּוּם. וְאֵילוֹ שְׁמִינְיָאֵל אָמַר, עָשׂוּ**
 85 **וְיַעֲשׂוּ אֵת בִּיאתָ קָטָן כְּמֵאֲמָר בְּגִדּוֹל, גַּם לְעַנּוֹן לְדַחוּת מֵיבּוּם אֵין**
 86 **צִרְתָּה. וְכֵן אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, עָשׂוּ וְיַעֲשׂוּ אֵת בִּיאתָ קָטָן כְּמֵאֲמָר בְּגִדּוֹל**
 87 **לְכָל דָּבָר.**
 88 **מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: לְפִי דְּבָרֵי שְׁמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן, אִם כֵּן וְיַעֲשׂוּ – שִׁיעֲשׂוּ**
 89 **חֲכָמִים אֵת בִּיאתָ הַקָּטָן כְּמֵאֲמָר לְגַמְרִי וְיֹאסְרוּ אֵת צִרְתָּה, וּמְדוּעַ**
 90 **נִאֲמַר בְּמִשְׁנָה שֶׁצִּרְתָּה מוֹתֶרֶת לְהִתְיַבֵּם. מִתְרַצָּה הַגְּמָרָא: תִּנְיָנָא**
 91 **הִיא – מִחוֹלְקֵת תִּנְיָנִים הִיא, מְדוּעַ אִשָּׁה עָשְׂתָה בַּהּ מֵאֲמָר אִסּוּרָה**
 92 **לְהִתְיַבֵּם, הֵךְ תִּנְיָנָא – אוֹתוֹ תִּנְיָנָא דְּפֶרֶק אֶרְבָּעָה אֲחִין (לְעֵיל לֵא), וְזֶה**
 93 **מִשּׁוּם צִדָּה – טוֹבָר שֶׁהַטַּעַם שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמִים שֶׁאִשָּׁה שֶׁעָשׂוּ בַּהּ**
 94 **מֵאֲמָר אֵינָה מְתִיבֶמָת, אֵינוֹ מִשּׁוּם זִיקָת שְׁנֵי יְבָמִים, אֲלֹא מִחֻשׁ**
 95 **שֶׁאִם יֵיבֵם אֵת בַּעֲלַת הַמֵּאֲמָר יִבּוּא לִיבֵם גַּם אֵת הַצִּדָּה שְׁלָה, וְכִיּוֹן**
 96 **שֶׁנִּיאָה הַדָּבָר שֶׁשְׁתֵּיהֶן בָּאוּ מִבֵּית אֶחָד, מִהָאֵחַ הַשְּׁנִי, יֹאמְרוּ**
 97 **שְׁתֵּי יְבָמוֹת הַבָּאוֹת מִבֵּית אֶחָד מְתִיבֶמָת, וּמִטַּעַם זֶה אֵף אֵין**
 98 **חוֹלֵץ לְאַחַת וּמֵיבֵם לַשְּׁנִיָּה, מִשּׁוּם שֶׁאֵין יֹאמְרוּ שְׁתֵּי יְבָמוֹת**
 99 **שְׂבָאוֹת מִבֵּית אֶחָד חוֹלְצִים לְאַחַת וּמֵיבָמִים אֵת הַשְּׁנִיָּה, וְעַלּוֹל**
 100 **לְהִיּוֹת שְׁקוּדָם יִחַלְצוּ לְאַחַת וְאַחֵר כִּךְ יִיבְמוּ אֵת הַשְּׁנִיָּה, וְדָבָר זֶה**
 101 **אִסּוּר מִשּׁוּם שֶׁאֲחֵרֵי שְׁחָלֵץ לְאַחַת אִסּוּר לּוֹ לִיבֵם אֵת הַשְּׁנִיָּה, מִדִּין**
 102 **'כִּיּוֹן שֶׁלֹּא בָנָה שׁוֹב לֹא יִבְנֶה' (לְעֵיל י), וְאִשְׁמַעֲיָנָא הִתְנֵא שֶׁם אֵת הַדִּין**
 103 **בְּגִדּוֹל שֶׁעָשָׂה מֵאֲמָר בִּיבְמָתוֹ, שֶׁאִם מָת אֵין הֵיבְמָה וְלֹא צִרְתָּה**
 104 **מְתִיבֶמָת לְאַחֶיהָ, וְהוּא הָרִיין בְּקָטָן שָׂבָא עַל יְבָמָתוֹ, לְפִי שְׂבִיאת בֶּן**
 105 **תֶּשַׁע חֳשׁוֹבָה כְּמֵאֲמָר שֶׁל גְּדוֹל, וְאִם נִשָּׂא אִשָּׁה אַחֲרָת כְּשֶׁגִּדֵּל,**
 106 **שְׁתֵּיהֶן חוֹלְצוֹת וְלֹא מְתִיבֶמָת. וְהָאִי – הַטַּעַם דְּאָמַר הִתְנֵא אֵת**
 107 **דִּינוֹ בְּגִדּוֹל שֶׁעָשָׂה מֵאֲמָר, וְלֹא בְּקָטָן שָׂבָא עַל יְבָמָתוֹ, אֵף שְׁדִינָם**
 108 **שׁוּהוּ, הוּא מִשּׁוּם דְּבְּגִדּוֹל קָאִי – שְׁהוּא עוֹסֵק שֶׁם בְּדִינוֹ מֵאֲמָר שֶׁל**
 109 **גְּדוֹל, אֲבָל בִּאמַת הוּא הַדִּין לְבִיאתָ קָטָן, וְאֵילוֹ הָאִי תִנְיָנָא דְּהָכָא –**
 110 **הִתְנֵא שֶׁל מִשְׁנֵינוּ, סְפִיכָא לִיה שְׁעָשׂוּ בִּיאתָ בֶּן תֶּשַׁע כְּמֵאֲמָר**
 111 **בְּגִדּוֹל, וְאֵף עַל פִּי כֵן הַשְּׁנִיָּה מוֹתֶרֶת לְהִתְיַבֵּם, וְלֹא נְזִיר מִשּׁוּם צִדָּה**
 112 **– כִּיּוֹן שֶׁהַטַּעַם שֶׁאִסּוּר לִיבֵם אֵת בַּעֲלַת הַמֵּאֲמָר אֵינוֹ מִחֻשׁ**
 113 **שִׁיבִם גַּם אֵת צִרְתָּה, אֲלֹא מִשּׁוּם שֶׁאִשְׁתּוֹ שְׁנֵי מִתִּים מִמֶּשׁ אִסּוּרָה**
 114 **מִדְּאוּרִיתָא, וְלִכֵּן גִּזְרוּ חֲכָמִים אֵף בְּאִשָּׁה שֶׁרַק עָשׂוּ בַּהּ מֵאֲמָר,**
 115 **שֶׁלֹּא תִתְיַבֵּם, כִּיּוֹן שֶׁמְדֻרְבָּנָן הִיא נִחְשֶׁבֶת כְּאִשְׁתּוֹ שְׁנֵי מִתִּים,**
 116 **וְחֻשׁוֹ שִׁיבּוּא לִיבֵם גַּם מִשְׁנִחְשֶׁבֶת אִשְׁתּוֹ שְׁנֵי מִתִּים מִן הַתּוֹרָה.**
 117 **וְלִפִּי טַעַם זֶה, רַק אֵת הָאִשָּׁה שֶׁעָשָׂה בַּהּ מֵאֲמָר, אוֹ שָׂבָא עָלֶיהָ**

1 הקטן אסור לייבם, כיון שיש עליה זיקת שני יבמים, אבל צרתה
 2 מותרת להתייבם כיון שאין סיבה לאוסרה, וְאִשְׁמַעֲיִן התנא דין זה
 3 בְּקָמֶן, והוא הדין בְּגִדּוֹל שעשה בה מאמר שצרתה מותרת, והוא
 4 דְּקָאֵמֶר התנא את דינו בְּקָמֶן ולא בגדול, משום דְּבְּקָמֶן קָאֵי – משום
 5 שעסק עד עתה בדיני ביאת קטן, לכן כתב גם את הדין הזה בקטן.
 6 הגמרא מביאה מעשה שאירע בעת שנלמד ענין זה ברבים, ואגב
 7 כך יבואר הענין של אמירת דבר בשם אומרו. אומרת הגמרא: אִיל
 8 – הלך רבי אֶלְעָזָר, ואִמֵּר לְשִׁמְעוֹנָא בִּי מְדַרְשָׁא – אמר בבית המדרש
 9 את השמועה הזו, שעשו ביאת קטן כמאמר בגדול לכל דבר, וְלֹא
 10 אִמְרָה מְשֻׁמִּיָּה דְּרַבִּי יוֹחָנָן – ולא אמר זאת בשם רבי יוחנן, אף שהיה
 11 תלמידו ושמע זאת ממנו. שָׁמַע רַבִּי יוֹחָנָן שְׂרָבִי אֶלְעָזָר לֹא אָמַר אֵת
 12 השמועה בשמו, אִיקְפֵּד – הקפיד על כך. עוֹל לְנִבְיָה – נכנסו לפני
 13 רַבִּי אֱמִי וְרַבִּי אֲסִי כְּדִי לְפִיטוֹ, ואִמְרוּ לֵיהּ, האם לא כָּךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה
 14 בְּבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁל מִכְרִיא כִּשְׁדוֹ הַתְּנַאִים בְּדִין נָגֵד – בְּרִיחַ שְׁתוּחָבִים
 15 אותו בחור שבמשקוף כדי לנעול בו את הדלת, שִׁישׁ בְּרֹאשׁוֹ
 16 גְּלוּסְמִירָא – שראשו עבה והוא ראוי לשחוק בו שומים ולעוד
 17 תשמישים, שֶׁנֶּחֱלְקוּ בּוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי יוֹסִי אם מותר לתחבו
 18 בשבת בחור שבמשקוף כדי לנעול את הדלת, שְׂרָבִי אֶלְעָזָר אוֹסֵר,
 19 וְרַבִּי יוֹסִי מְתִיר, כיון שיש לו ראש עבה שראוי לשימוש, ודינו
 20 ככלי, ונחלקו כן עַד שֶׁקִּרְעוּ סֵפֶר תוֹרָה בְּחֻמָּתָן.
 21 קודם שתמשיך הגמרא בסיפור המעשה, תמזהה הגמרא: 'קִרְעוּ'
 22 סֵלְקָא דַּעְתָּךְ – וכי תעלה בדעתך שקרעו ספר תורה בכוונה בידיים.
 23 מתרצת הגמרא: אֵלָּא אִימָא (ו-אמור), שֶׁנֶּקְרַע סֵפֶר תוֹרָה בְּחֻמָּתָן –
 24 שמוחמת הויכוח שלהם נגרם שנקרע ספר התורה, מתוך שכל אחד
 25 משך בו כדי להוכיח מן הפסוקים כדבריו.
 26 הגמרא ממשיכה בדברי רבי אמי ורבי אסי לרבי יוחנן: וְבֵאוּתָהּ
 27 שַׁעָה הָיָה שָׁם רַבִּי יוֹסִי בֶּן קִסְמָא, ואִמֵּר, תִּמְיָה אֲנִי אִם לֹא יִהְיֶה
 28 בֵּית הַכְּנֶסֶת זֶה מְקוֹם לַעֲבֹדֶת כּוֹכְבִּים, כיון שבאו בו לידי כעס,
 29 וכעס דחוק רגלי שכינה מבית הכנסת, וְכֵן הָיָה – וכך היה, שלאחר

30 זמן נעשה בית הכנסת הזה מקום לעבודת כוכבים. והתכוונו רבי
 31 אמי ורבי אסי לרמוז לרבי יוחנן שהכעס מביא לידי תקלה, ולא
 32 כדאי לכעוס על רבי אלעזר.
 33 לאחר שאמרו כן לרבי יוחנן, הָדַר אִיקְפֵּד מִפִּי – חזר והקפיד יותר,
 34 אִמֵּר להם רבי יוחנן, תְּכַרְוֵתָא נָמִי – וכי אתם עושים את רבי אלעזר
 35 כחבר שלי, שאתם מביאים ראיה מרבי אלעזר ורבי יוסי שהיו
 36 חברים, ולכן לא היה להם לכעוס אחד על השני, ובאו לידי תקלה,
 37 אבל רבי אלעזר תלמידי הוא, וראוי לי לכעוס עליו.
 38 עוֹל לְנִבְיָה – נכנס לפניו רַבִּי יַעֲקֹב בֶּר אִידִי כְּדִי לְפִיטוֹ, אִמֵּר לֵיהּ
 39 רבי יעקב, נאמר בפסוק (יהושע יא טו) 'בְּאִשֶּׁר צִוָּה ה' אֵת מֹשֶׁה עֲבֹדוּ
 40 בֶּן צִוָּה מֹשֶׁה אֵת יְהוֹשֻׁעַ וְבֶן עֲשֵׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא הָסִיר דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר
 41 צִוָּה ה' אֵת מֹשֶׁה', כלומר, כל מה שעשה יהושע היה מפי משה,
 42 כפי שציווה ה'. ויש לשאול, וכי עַל כָּל דָּבָר שֶׁאִמֵּר להם יְהוֹשֻׁעַ
 43 לישראל הָיָה אִמֵּר לָהֶם 'כָּךְ אִמֵּר לִי מֹשֶׁה', והרי לא מסתבר שהיה
 44 כן, אֵלָּא ודאי היה יְהוֹשֻׁעַ יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ לישראל סֶתֶם – בלי לומר
 45 ממי שמע את הדברים, וְהִפֵּל יוֹדְעִין שְׁתוֹרְדְּנוּ שֶׁל מֹשֶׁה הִיא. וכמו
 46 כן אף רַבִּי אֶלְעָזָר תִּלְמִידָדָּה יוֹשֵׁב וְדוֹרֵשׁ סֶתֶם בלא לומר את שמו,
 47 וְהִפֵּל יוֹדְעִין בִּי מִזֶּה שְׁדוֹרֵשׁ, שֶׁלֹּדִי הִיא. נתפייס רבי יוחנן ואִמֵּר לָהֶם
 48 לרבי אמי ורבי אסי, מִפְּנֵי מָה אֵי אֲתֵם יוֹדְעִין וְלִרְצוֹת אוֹתִי,
 49 כְּמוֹ שְׂרִיצָה אוֹתִי רַבִּי יַעֲקֹב בֶּן אִידִי תְּכַרְוֵנוּ.
 50 שואלת הגמרא: וְרַבִּי יוֹחָנָן, מֵאֵי מַעֲמָא קָפִיד בּוֹלִי הֵא – מדוע
 51 הקפיד כל כך על שלא אמר רבי אלעזר את ההלכה בשמו.
 52 משיבה הגמרא: משום דְּאִמֵּר רַב יְהוּדָה, אִמֵּר רַב, מֵאֵי דְכֵתִיב – מהו
 53 פירוש הפסוק שאמר דוד המלך בתהלים (סא ה) 'אֲנוּרָה בְּאֶחָדָה
 54 עוֹלָמִים', שמשמע שדוד ביקש שיגור בשני עולמות, בעולם הזה
 55 ובעולם הבא, ולכאורה קשה, וכי אִפְשָׁר לוֹ לְאָדָם לָגוֹר בבת אחת
 56 בְּשְׁנֵי עוֹלָמִים. אֵלָּא, כִּךְ אִמֵּר דָּוִד לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל
 57 עוֹלָם, יְהִי רָצוֹן